

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการที่กรมพัฒนาธุรกิจการค้าได้จัดให้มีโครงการตรวจสอบบัญชี ร่วมกับสถาบันการศึกษาที่คณะกรรมการควบคุมการประกอบวิชาชีพสอบบัญชี ให้ความเห็นชอบคุณวุฒิการศึกษา ซึ่งขึ้นทะเบียนเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาตได้ โดยให้นักศึกษาในสถาบันการศึกษาดังกล่าวเข้ามาช่วยตรวจสอบบัญชีและงบการเงินของธุรกิจตามแนวทางที่กรมพัฒนาธุรกิจการค้ากำหนด เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ธุรกิจจัดทำบัญชีและงบการเงินถูกต้องตามมาตรฐานการบัญชี และพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543 ทั้งนี้เพื่อที่บัญชีและงบการเงินดังกล่าว จะได้รับการตรวจสอบอย่างทั่วถึง ขณะเดียวกันนักศึกษาของสถาบันการศึกษาที่เข้าร่วมโครงการตรวจสอบบัญชี ก็จะได้รับประสบการณ์ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการปฏิบัติงานจริงเมื่อจบการศึกษา (กรมทะเบียนการค้า, 2545) ทั้งนี้ นักศึกษาและอาจารย์ยังสามารถนับชั่วโมงการฝึกหัดงานตามข้อบังคับ ก.บช. ได้เท่าที่ปฏิบัติงานจริง แต่ไม่เกิน 500 ชั่วโมง (กรมทะเบียนการค้า, 2545) ซึ่งจากปี 2545 จนถึงปี 2550 โครงการฯ ได้ดำเนินต่อเนื่องมาเป็นระยะเวลา 5 ปี ปรากฏว่าในระยะหลังมหาวิทยาลัยต่างๆ ได้มีการชะลอการรับเอกสารไปตรวจสอบ ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงระเบียบข้อบังคับต่างๆ รวมถึงการยกเลิกการนับชั่วโมงการฝึกหัดงานตามข้อบังคับ ก.บช. ดังนั้นผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษา ความคิดเห็นของผู้บริหาร และคณาจารย์ของสถาบันการศึกษาในเขตภาคเหนือ ต่อการเข้าร่วมโครงการตรวจสอบบัญชีกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ความคิดเห็นของผู้บริหารและคณาจารย์ของสถาบันการศึกษาในเขตภาคเหนือต่อการเข้าร่วมโครงการตรวจสอบบัญชีกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า

การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ศึกษาจากผู้บริหาร และคณาจารย์ของสถาบันการศึกษาในเขตภาคเหนือแบ่งเป็นผู้บริหารสถาบันละ 1 คน จำนวน 11 สถาบัน รวม 11 คน และคณาจารย์สถาบันละ 2 คนจำนวน 11 สถาบันรวม 22 คน และจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้บริหารสถาบันละ 1 คน จำนวน 2 สถาบัน รวม 2 คน โดยใช้วิธีการคัดเลือกตัวอย่างตามแบบสะดวก (Convenience Sampling) สามารถสรุปผลการศึกษา อภิปรายผลการศึกษา และข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

สรุปผลการศึกษา

ผลการศึกษาแบ่งเป็น 2 กลุ่ม

1. ความคิดเห็นของผู้บริหาร
2. ความคิดเห็นของคณาจารย์

1. ความคิดเห็นของผู้บริหาร ต่อการเข้าร่วมโครงการตรวจสอบบัญชี กับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้บริหาร

ผู้บริหารส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 81.80 สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาโท สาขาการบัญชี ดำรงตำแหน่งทางวิชาการในตำแหน่งอาจารย์ ดำรงตำแหน่งด้านการบริหารตำแหน่งหัวหน้าภาควิชาหรือหัวหน้าสาขา ส่วนใหญ่ไม่ได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพทางด้านสอบบัญชี

ส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของสถาบันการศึกษา และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเข้าร่วมโครงการตรวจสอบบัญชีกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า

สถาบันการศึกษาส่วนใหญ่เป็นสถาบันการศึกษาของรัฐ คิดเป็นร้อยละ 72.70 ส่วนใหญ่มีอาจารย์ในภาควิชา 5-10 คน รองลงมามีอาจารย์มากกว่า 15 คน ได้เปิดสอนวิชาสอบบัญชีมานานมากกว่า 10 ปี และส่วนใหญ่ได้ปรับปรุงหลักสูตรปริญญาตรีทางการบัญชีในปี 2549 รองลงมาปรับปรุงในปี 2548 สถาบันการศึกษาทุกสถาบันการศึกษาเข้าร่วมโครงการตรวจสอบบัญชีกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้าในอดีต โดยส่วนใหญ่เข้าร่วมโครงการมาแล้ว 1-2 ปี และ 5-6 ปี สถาบันการศึกษาส่วนใหญ่เข้าร่วมโครงการฯ เนื่องจากนิสิต นักศึกษาได้รับประสบการณ์การตรวจสอบบัญชีเพิ่มขึ้น รองลงมาเนื่องจากอาจารย์ได้รับประสบการณ์เพิ่มขึ้น สถาบันการศึกษาส่วนใหญ่มีอาจารย์ในภาควิชาหรือสาขาการบัญชีที่เข้าร่วมโครงการฯ 3-4 คน รองลงมามีอาจารย์เข้าร่วมฯ มากกว่า 6 คน มีจำนวนนักศึกษานักศึกษาในภาควิชาหรือสาขาการบัญชีที่เข้าร่วมโครงการฯ โดยเฉลี่ย 30 คน รองลงมาเฉลี่ย 20 คนสถาบันการศึกษาส่วนใหญ่มอบหมายให้อาจารย์เป็นผู้ควบคุม โดยให้เป็นหน้าที่ของอาจารย์ทุกคนในภาควิชาหรือสาขาวิชาการบัญชี สถาบันการศึกษาส่วนใหญ่มีลักษณะการบริหารโครงการฯ เป็นโครงการพิเศษสำหรับนักศึกษาที่สนใจ ผู้บริหารส่วนใหญ่เคยเข้าร่วมฟังการอบรมตามโครงการฯ ที่กรมพัฒนาธุรกิจการค้าจัดขึ้นในหัวข้อการเขียนกระดาษทำการ รองลงมาหัวข้อ คำชี้แจง จุดประสงค์ และวิธีการตรวจสอบ ผู้บริหารส่วนใหญ่เข้าร่วมเป็นอาจารย์ผู้ควบคุมดูแลการปฏิบัติงานตามโครงการของนิสิต นักศึกษา สถาบันการศึกษาส่วนใหญ่ยังเข้าร่วมโครงการในปัจจุบัน ส่วนสถาบันการศึกษาที่ไม่เข้าร่วมหรือชะลอการเข้าร่วมส่วนใหญ่

เนื่องจากมีข้อจำกัดด้านเวลาเนื่องจากภาระงานสอนของอาจารย์มาก และไม่พร้อมด้านสถานที่ในการตรวจสอบ และจัดเก็บเอกสาร รองลงมาเนื่องจากเพิ่มความรับผิดชอบในด้านการรักษาเอกสาร

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้บริหารต่อการเข้าร่วมโครงการตรวจสอบบัญชีกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า แบ่งเป็น 3 หัวข้อ ดังนี้

(1) ความคิดเห็นด้านเงื่อนไขการดำเนินการตามโครงการของผู้บริหารสถาบันการศึกษาที่เข้าร่วมโครงการตรวจสอบบัญชีกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า

ผู้บริหารมีความเห็นด้วยในระดับมาก ในด้านเงื่อนไขการดำเนินการตามโครงการของผู้บริหารสถาบันการศึกษา โดยมีค่าเฉลี่ยของความเห็นเท่ากับ 3.84 โดยมีความเห็นในระดับมากเกี่ยวกับเรื่อง กรมพัฒนาธุรกิจการค้าควรจัดสรรงบประมาณให้แก่สถาบันฯ เพื่อใช้ในการดำเนินงานตามโครงการ ผู้บริหารระดับสูงให้ความสำคัญสนับสนุนโครงการเป็นอย่างดี ผู้บริหารระดับสูงของสถาบันฯ ควรได้รับทราบความคืบหน้าหรือผลที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการฯ ควรมีการทำข้อตกลงในการดำเนินการตามโครงการฯ ไว้เป็นลายลักษณ์อักษร โดยผู้บริหารระดับสูงของทั้งสองหน่วยงาน สถาบันฯ ควรให้ถือเป็นภาระงานอย่างหนึ่งรวมในภาระงานของอาจารย์สถาบันการศึกษาควรจัดสรรงบประมาณเพื่อเข้าร่วมโครงการนี้ สถาบันการศึกษาควรกำหนดให้โครงการนี้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร และมีความเห็นในระดับปานกลาง เกี่ยวกับเรื่อง สถานที่ที่จะทำการตรวจสอบฯ มีความพร้อมดี สถานที่ในการเก็บรักษาบัญชี และเอกสารระหว่างการตรวจสอบมีความพร้อมดี และสถานที่สะดวกต่อการขนย้ายบัญชีและเอกสารฯ

(2) ผลที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการตรวจสอบบัญชีกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า

ผู้บริหารมีความเห็นด้วยในระดับมาก ในเรื่องผลที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการตรวจสอบบัญชีกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า โดยมีค่าเฉลี่ยของความเห็นเท่ากับ 3.70 โดยมีความเห็นในระดับมากเกี่ยวกับเรื่อง การเข้าร่วมโครงการฯ เป็นการบริการด้านวิชาการอย่างหนึ่งของสถาบันนักศึกษาได้รับประสบการณ์การตรวจสอบบัญชีเพิ่มขึ้น การเข้าร่วมโครงการฯ ทำให้สถาบันการศึกษาเป็นแหล่งการเรียนการสอนที่ครบวงจร อาจารย์ได้รับประสบการณ์การตรวจสอบเพิ่มขึ้น กระบวนการเรียนการสอนวิชาสอบบัญชีมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น ผลจากการตรวจสอบโดยนิสิตนักศึกษาเป็นผลการตรวจสอบที่มีความเชื่อถือได้ และมีความเห็นในระดับปานกลาง เกี่ยวกับเรื่อง ผลที่ได้รับตรงกับความคาดหวังของผู้ตอบแบบสอบถาม

(3) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการเข้าร่วมโครงการตรวจสอบบัญชีกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า

3.1 ปัญหาในการเข้าร่วมโครงการตรวจสอบบัญชีกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า

ผู้บริหารมีความเห็นด้วยในระดับปานกลาง ในเรื่องปัญหาและข้อเสนอแนะในการเข้าร่วมโครงการตรวจสอบบัญชีกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า โดยมีค่าเฉลี่ยของความเห็นเท่ากับ 3.21 โดยมีความเห็นในระดับปานกลางเกี่ยวกับเรื่อง การเข้าร่วมโครงการไม่ช่วยแก้ปัญหาในเรื่องที่นักศึกษาหาสถานที่ฝึกหัดงาน ไม่ได้ หรือสถานที่ฝึกหัดงานไม่ตรงกับสาขาที่เรียน ภาระงานสอนของอาจารย์ผู้ควบคุมมีมากทำให้มีอาจารย์เข้าร่วมโครงการฯ น้อย ไม่มีค่าตอบแทนในการเข้าร่วมโครงการฯ บัญชีและเอกสารที่รับมาตรวจสอบไม่ครบถ้วน สถาบันฯ ไม่มีสถานที่สำหรับเก็บเอกสารเพียงพอ เนื้อหาของการตรวจสอบไม่ครอบคลุมตามวิชาสอบบัญชี สถาบันฯ ไม่มีสถานที่สำหรับการตรวจสอบเพียงพอ ผู้บริหารระดับสูงไม่เห็นความสำคัญของโครงการฯ ทำให้ไม่ได้รับการสนับสนุนในด้านสถานที่ อุปกรณ์ เครื่องใช้ นิสิต นักศึกษาไม่ให้ความสนใจในการเข้าร่วมโครงการฯ นักศึกษามีเวลาในการเข้าร่วมโครงการน้อย เพราะข้อกำหนดในการขออนับชั่วโมงฝึกหัดงานที่ต้องผ่านวิชาการบัญชี 4 รายวิชา ก่อน กรมพัฒนาธุรกิจการค้ารับคืนบัญชีและเอกสารล่าช้าทำให้ไม่มีสถานที่เก็บเอกสาร กรมพัฒนาธุรกิจการค้าส่งคู่มือการตรวจสอบไม่เพียงพอต่อจำนวนอาจารย์และนิสิต นักศึกษา วัสดุ อุปกรณ์ในการตรวจสอบไม่ครบถ้วน กรมพัฒนาธุรกิจการค้าส่งบัญชีมาให้ตรวจสอบล่าช้า และมีความเห็นในระดับมากเกี่ยวกับเรื่อง นิสิต นักศึกษามีจำนวนชั่วโมงเรียนมากทำให้มีจำนวนนิสิต นักศึกษาเข้าร่วมโครงการฯ น้อย เอกสารที่ได้รับในการตรวจสอบไม่สอดคล้องกับเวลาว่างของนิสิต นักศึกษา และมีความยุ่งยากในการสรุปผลการตรวจสอบ

3.2 ข้อเสนอแนะ

ผู้บริหารมีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในประเด็นอื่นๆ ซึ่งเป็นการเสนอความคิดเห็นและปัญหาที่พบ มีดังนี้

1. ข้อตกลงในการเข้าร่วมโครงการเป็นเพียงการตกลงระหว่างสาขา กับ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า ซึ่งผู้บริหารระดับสูงของมหาวิทยาลัย ไม่ได้เห็นความสำคัญ และปัญหา ด้านสถานที่ที่มีจำกัด เพราะสถานที่ส่วนใหญ่ใช้ในการเรียนการสอน และไม่ปลอดภัยและเหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะด้านงบประมาณ กรมพัฒนาธุรกิจการค้าควรจัดสรรงบประมาณ เป็นค่าตอบแทน ค่าใช้สอย และค่าวัสดุ ให้แก่อาจารย์และนักศึกษา

3. ควรให้มีโครงการลักษณะเช่นนี้อย่างต่อเนื่อง เพราะนักศึกษาจะได้รับ ความรู้ มากยิ่งขึ้น

2. ความคิดเห็นของคณาจารย์ ต่อการเข้าร่วมโครงการตรวจสอบบัญชีกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับคณาจารย์

คณาจารย์ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 72.70 สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาโท สาขาการบัญชี ดำรงตำแหน่งทางวิชาการในตำแหน่งอาจารย์ มีประสบการณ์ด้านการสอนมากกว่า 10 ปี รองลงมา มีประสบการณ์ 4-6 ปี ส่วนใหญ่เคยมีประสบการณ์ด้านการตรวจสอบบัญชี และส่วนใหญ่ไม่ได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพทางด้านสอบบัญชี

ส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการเข้าร่วมโครงการตรวจสอบบัญชีกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า

คณาจารย์เป็นผู้เคยเข้าร่วมโครงการตรวจสอบบัญชีกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้าในฐานะอาจารย์ผู้ควบคุม ระยะเวลาที่เข้าร่วมเป็นอาจารย์ผู้ควบคุมตามโครงการฯ 1-2 ปี เหตุผลในการเข้าร่วมเป็นอาจารย์ผู้ควบคุมโครงการฯ เนื่องจากได้รับมอบหมาย ส่วนใหญ่คาดหวังว่านิสิตนักศึกษาได้รับประสบการณ์การตรวจสอบบัญชีเพิ่มขึ้น คณาจารย์ส่วนใหญ่เคยเข้าร่วมฟังคำชี้แจงจุดประสงค์ และส่วนใหญ่ยังเข้าร่วมโครงการฯต่อไป ส่วนที่ไม่เข้าร่วมเป็นอาจารย์ผู้ควบคุมนักศึกษาเนื่องจากสถาบันการศึกษาไม่เข้าร่วมหรือชะลอการเข้าร่วมโครงการฯ รองลงมา เนื่องจากการนับชั่วโมงปฏิบัติงานถูกยกเลิก

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของคณาจารย์ต่อการเข้าร่วมโครงการตรวจสอบบัญชีกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า แบ่งเป็น 3 หัวข้อ ดังนี้

(1) ความคิดเห็นด้านเงื่อนไขการดำเนินการตามโครงการของคณาจารย์ที่เข้าร่วมโครงการตรวจสอบบัญชีกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า

คณาจารย์มีความเห็นด้วยในระดับมาก ในช่วงก่อนการดำเนินการ ด้านข้อกำหนดและเงื่อนไขของโครงการเกี่ยวกับนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ โดยมีค่าเฉลี่ยของความเห็นเท่ากับ 3.98 โดยมีความเห็นในระดับมาก เกี่ยวกับเรื่องนักศึกษา เป็นผู้อยู่ระหว่างการศึกษานในหลักสูตรที่จะได้รับปริญญาทางการบัญชี ต้องสอบผ่านวิชาการบัญชีตามที่ กรมพัฒนาธุรกิจการค้ากำหนด ไม่น้อยกว่า 4 รายวิชา ต้องจัดทำรายงานฝึกหัดงานพร้อมคำรับรองการฝึกหัดงานของอาจารย์ผู้ควบคุมการตรวจสอบเมื่อสิ้นสุดการฝึกหัดงาน ต้องยื่นคำขอแจ้งการฝึกหัดงานต่อกรมพัฒนาธุรกิจ

การคัดก่อนเริ่มฝึกหัดงาน และต้องจัดทำรายงานฝึกหัดงานยื่นต่อกรมพัฒนาธุรกิจการค้าอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

คณาจารย์มีความเห็นด้วยในระดับมาก ในช่วงก่อนการดำเนินการ ด้านการควบคุมดูแลการปฏิบัติงาน โดยมีค่าเฉลี่ยของความเห็นเท่ากับ 3.50 โดยมีความเห็นในระดับมากเกี่ยวกับเรื่องเจ้าหน้าที่ของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า มีการให้คำชี้แจงหรือแนะนำเกี่ยวกับการตรวจสอบที่เหมาะสม และมีความเห็นในระดับปานกลาง เกี่ยวกับเรื่องเจ้าหน้าที่หรืออาจารย์ผู้ควบคุมดูแลการปฏิบัติงาน มีจำนวนเหมาะสมกับจำนวนนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ

คณาจารย์มีความเห็นด้วยในระดับปานกลาง ในช่วงก่อนการดำเนินการ ด้านการประสานงาน โดยมีค่าเฉลี่ยของความเห็นเท่ากับ 3.08 โดยมีความเห็นในระดับปานกลางเกี่ยวกับเรื่องการประชุมผู้แทนสถาบันเพื่อซักซ้อมความเข้าใจ มีความชัดเจนครอบคลุมทุกประเด็น หนังสือที่กรมพัฒนาธุรกิจการค้าส่งถึงสถาบันการศึกษา เพื่อสอบถามความประสงค์จะเข้าร่วมโครงการมีความเหมาะสมดี และเจ้าหน้าที่ของกรมพัฒนาธุรกิจการค้าเพียงพอกับความจำเป็นในการติดต่อประสานงาน

คณาจารย์มีความเห็นด้วยในระดับมาก ในช่วงก่อนการดำเนินการ ด้านจำนวนชั่วโมงการฝึกหัดงาน โดยมีค่าเฉลี่ยของความเห็นเท่ากับ 3.65 โดยมีความเห็นในระดับมากเกี่ยวกับเรื่องควรมีการนับจำนวนชั่วโมงฝึกหัดงานให้แก่อาจารย์และนักศึกษาต่อไป และการนับจำนวนชั่วโมงฝึกหัดงานให้เท่าที่ปฏิบัติงานจริงแต่ไม่เกิน 500 ชั่วโมง มีความเหมาะสมดี และมีความเห็นในระดับปานกลาง เกี่ยวกับการซักซ้อมความเข้าใจ ทำให้อาจารย์มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการนับชั่วโมงการฝึกหัดงานเป็นอย่างดี

โดยสรุปความเห็นของคณาจารย์ต่อช่วงก่อนการดำเนินการตามโครงการ มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.55 ซึ่งอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก

คณาจารย์มีความเห็นด้วยในระดับปานกลาง ในช่วงระหว่างการดำเนินการ โดยมีค่าเฉลี่ยของความเห็นเท่ากับ 3.28 โดยมีความเห็นในระดับปานกลางเกี่ยวกับเรื่อง การนำบัญชีและเอกสารมาส่ง เพื่อให้ตรวจสอบได้รับการประสานงานที่ดีจากกรมพัฒนาธุรกิจการค้า สถานที่ที่จะทำการตรวจสอบมีความพร้อมดี การตรวจสอบของนิสิต นักศึกษามีความครบถ้วนดี ระยะเวลาในการตรวจสอบมีความเหมาะสมดี รอบบัญชีที่ตรวจสอบมีความเหมาะสมดี ช่วงเวลาที่ได้รับการเอกสารในการตรวจสอบมีความสอดคล้องกับเวลาว่างของนิสิต นักศึกษาเป็นอย่างดี สถานที่ในการเก็บรักษาบัญชีและเอกสารระหว่างการตรวจสอบมีความพร้อมดี วัสดุ อุปกรณ์ในการตรวจสอบมีครบถ้วน นิสิต นักศึกษาได้ใช้ความรู้สอบบัญชีในการตรวจสอบอย่างเต็มที่ จำนวนครั้งที่มีการประชุมชี้แจงเพื่อทำความเข้าใจในเรื่องการตรวจสอบบัญชีมีความเหมาะสมดี ระยะเวลาใน

การประชุมชี้แจงเพื่อทำความเข้าใจในเรื่อง การตรวจสอบบัญชีในแต่ละครั้งมีความเหมาะสมดี สถานที่สะดวกต่อการขนย้ายบัญชีและเอกสารฯ ขนาดของธุรกิจที่ได้รับมาตรวจสอบมีความหลากหลาย ได้รับคำแนะนำจากผู้ประสานงานเป็นอย่างดีเมื่อมีข้อสงสัยในการตรวจสอบ กระบวนการรายงานผลการตรวจสอบมีขั้นตอนที่กระชับ การนำบัญชีและเอกสารมาส่งเพื่อให้ตรวจสอบใช้เวลารวดเร็ว จำนวนคู่มือการตรวจสอบที่ได้รับมีจำนวนเพียงพอกับนิสิต นักศึกษา วิธีการตรวจสอบเป็นไปตามเนื้อหาของวิชาสอบบัญชี แบบฟอร์มง่ายต่อการใช้งาน และมีความครบถ้วน หลังการตรวจสอบสามารถสรุปผลการตรวจสอบได้อย่างชัดเจน ความผิดพลาดในการตรวจสอบของนิสิต นักศึกษาอยู่ในระดับใด เวลาในการตรวจสอบของอาจารย์และนิสิต นักศึกษาสอดคล้องกัน การตรวจสอบของนิสิต นักศึกษามีความต่อเนื่องดี บัญชีและเอกสารที่รับมาตรวจสอบมีความครบถ้วน และมีความเห็นในระดับมากเกี่ยวกับเรื่อง การตรวจสอบซ้ำก่อนลงชื่อเป็นผู้ควบคุมดูแลปฏิบัติการตรวจสอบมีความจำเป็นมาก จำนวนคู่มือการตรวจสอบที่ได้รับมีจำนวนเพียงพอกับอาจารย์ผู้ควบคุม ประเภทธุรกิจที่ได้รับมาตรวจสอบมีความหลากหลาย ระยะเวลาที่กรมพัฒนาธุรกิจการค้ากำหนดให้ส่งคืนบัญชีและเอกสารมีความเหมาะสมดี และได้รับการประสานงานที่ดี จากกรมพัฒนาธุรกิจการค้าในการมารับคืนเอกสาร

คณาจารย์มีความเห็นด้วยในระดับปานกลาง ในช่วงหลังการดำเนินการ โดยมิต่ำเฉลี่ยของความเห็นเท่ากับ 2.92 โดยมีความเห็นในระดับปานกลาง เกี่ยวกับเรื่องการรายงานผลการตรวจสอบ ได้รับคำแนะนำจากผู้ประสานงานเป็นอย่างดี กรมพัฒนาธุรกิจการค้าให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดีเมื่อมีผลกระทบจากการรายงานผลการตรวจสอบ ขั้นตอนในการขอรับเกียรติบัตรมีความซับซ้อน กรมพัฒนาธุรกิจการค้าได้ชี้แจงขั้นตอนการขอรับเกียรติบัตรให้ทราบเป็นอย่างดี เรื่องการรายงานผลการตรวจสอบไม่ได้รับผลกระทบในทางลบจากผู้ประกอบการ ระยะเวลาในการได้รับเกียรติบัตรมีความเหมาะสมดี และกรมพัฒนาธุรกิจการค้าแจ้งผลการสอบทานให้สถาบันฯทราบทุกครั้งไป

โดยสรุปความเห็นของคณาจารย์ ต่อเงื่อนไขก่อนการดำเนินการตามโครงการตรวจสอบบัญชีกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.25 ซึ่งอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง

(2) ผลที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการตรวจสอบบัญชีกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า

คณาจารย์มีความเห็นด้วยในระดับมาก ในเรื่องผลที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการตรวจสอบบัญชีกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า โดยมีค่าเฉลี่ยของความเห็นเท่ากับ 3.75 โดยมีความเห็นในระดับมากเกี่ยวกับเรื่องการเข้าร่วมโครงการฯเป็นการบริการด้านวิชาการอย่างหนึ่งของสถาบัน นักศึกษาได้รับประสบการณ์การตรวจสอบบัญชีเพิ่มขึ้น การเข้าร่วมโครงการฯทำให้สถาบัน

การศึกษาเป็นแหล่งการเรียนรู้การสอนที่ครบวงจร อาจารย์ได้รับประสบการณ์การตรวจสอบเพิ่มขึ้น ผลจากการตรวจสอบโดยนิสิต นักศึกษาเป็นผลการตรวจสอบที่มีความเชื่อถือได้ ผลที่ได้รับตรงกับ ความคาดหวังของคณาจารย์ และมีความเห็นในระดับปานกลาง เกี่ยวกับเรื่องกระบวนการเรียน การสอนวิชาสอบบัญชีมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

(3) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการเข้าร่วมโครงการตรวจสอบบัญชีกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า

3.1 ปัญหาในการเข้าร่วมโครงการตรวจสอบบัญชีกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า

คณาจารย์มีความเห็นด้วย ในระดับปานกลาง ในเรื่องปัญหา และข้อเสนอแนะ ในการเข้าร่วมโครงการตรวจสอบบัญชีกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า โดยมีค่าเฉลี่ยของความเห็น เท่ากับ 2.95 โดยมีความเห็นในระดับปานกลางเกี่ยวกับเรื่อง บัญชีและเอกสารที่รับมาตรวจสอบไม่ ครบถ้วน มีความยุ่งยากในการสรุปผลการตรวจสอบ นิสิต นักศึกษามีจำนวนชั่วโมงเรียนมากทำให้ มีจำนวนนิสิต นักศึกษาเข้าร่วมโครงการน้อย การเข้าร่วมโครงการไม่ช่วยแก้ปัญหาในเรื่อง ที่นักศึกษาหาสถานที่ฝึกหัดงานไม่ได้ หรือสถานที่ฝึกหัดงานไม่ตรงกับสาขาที่เรียน นิสิต นักศึกษา ไม่ให้ความสนใจในการเข้าร่วมโครงการฯ เอกสารที่ได้รับในการตรวจสอบไม่สอดคล้องกับเวลาว่างของนิสิต นักศึกษา เนื้อหาของการตรวจสอบไม่ครอบคลุมตามวิชาสอบบัญชี นักศึกษามีเวลา ในการเข้าร่วมโครงการน้อย เพราะข้อกำหนดในการขออนับชั่วโมงฝึกหัดงานที่ต้องผ่านวิชาการ บัญชี 4 รายวิชาก่อน ไม่มีค่าตอบแทนในการเข้าร่วมโครงการฯ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า ส่งคู่มือการ ตรวจสอบไม่เพียงพอต่อจำนวนอาจารย์และนิสิต นักศึกษา กรมพัฒนาธุรกิจการค้าส่งบัญชีมาให้ ตรวจสอบล่าช้า สถาบันฯ ไม่มีสถานที่สำหรับการตรวจสอบเพียงพอ สถาบันฯ ไม่มีสถานที่ สำหรับเก็บเอกสารเพียงพอ กรมพัฒนาธุรกิจการค้ารับคืนบัญชีและเอกสารล่าช้า ทำให้ไม่มี สถานที่เก็บเอกสาร วัสดุ อุปกรณ์ในการตรวจสอบไม่ครบถ้วน ผู้บริหารระดับสูงไม่เห็น ความสำคัญของโครงการฯ ทำให้ไม่ได้รับการสนับสนุนในด้านสถานที่ อุปกรณ์ เครื่องใช้ และ มีความเห็นในระดับมากเกี่ยวกับเรื่องภาระงานสอนของอาจารย์ผู้ควบคุมมีมากทำให้มีอาจารย์เข้า ร่วมโครงการน้อย

3.2 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

คณาจารย์มีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในประเด็นอื่น ๆ ซึ่งเป็นการเสนอ ปัญหาที่พบเกี่ยวกับระหว่างการค้าดำเนินการ ดังนี้

1. บัญชีและเอกสารที่ได้รับมาตรวจสอบไม่ครบถ้วน ทำให้ยากแก่การ ตรวจสอบ และไม่สามารถสรุปผลการตรวจสอบได้อย่างชัดเจน

2. แบบฟอร์มที่ใช้ในการตรวจสอบไม่ชัดเจน ทำให้ยากต่อการตัดสินใจในการสรุปผล

3. ควรจัดให้สถาบันการศึกษาตรวจสอบต่อไปอย่างต่อเนื่อง

จากการศึกษาสรุปได้ว่ามีสถาบันที่ยังเข้าร่วม โครงการตรวจสอบบัญชีกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้าต่อไป 8 ราย และไม่เข้าร่วมหรือชะลอการเข้าร่วมโครงการ 5 ราย สาเหตุที่ชะลอการเข้าร่วมโครงการเนื่องจากมีข้อจำกัดด้านเวลาเนื่องจากภาระงานสอนของอาจารย์มีมาก และเวลาดำเนินการของอาจารย์ไม่ตรงกับเวลาดำเนินการของนักศึกษา ประกอบกับความไม่พร้อมด้านสถานที่ในการตรวจสอบและจัดเก็บเอกสาร ทั้งนี้ โครงการตรวจสอบบัญชีกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้าเป็นโครงการที่มีประโยชน์ ทำให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์จากการได้เห็นเอกสารประกอบการบันทึกบัญชี รวมถึงสมุดบัญชีต่างๆ แต่โครงการไม่ได้รับความสนใจจากคณาจารย์และนักศึกษาเท่าที่ควร เนื่องจากไม่มีแรงจูงใจในการเข้าร่วมโครงการ เช่น การนับชั่วโมงปฏิบัติงานให้ไม่เกิน 500 ชั่วโมง ปัจจุบันได้ถูกยกเลิกไป เป็นต้น

อภิปรายผลการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าความคิดเห็นของผู้บริหารและคณาจารย์ของสถาบันการศึกษาในเขตภาคเหนือต่อการเข้าร่วมโครงการตรวจสอบบัญชีกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า พบว่า

1. ผู้บริหารเห็นว่าการเข้าร่วมโครงการฯ ทำให้สถาบันการศึกษาเป็นแหล่งการเรียนการสอนที่ครบวงจร ซึ่งสอดคล้องกับบทสรุปของโครงการตรวจสอบบัญชี ร่วมกับสถาบันการศึกษาของกรมทะเบียนการค้า (2545) ที่สรุปถึงวัตถุประสงค์ที่ควรบรรลุเรื่องทำให้สถาบันการศึกษาเป็นแหล่งการเรียนการสอนที่ครบวงจร

2. ผู้บริหารเห็นว่านักศึกษาได้รับประสบการณ์การตรวจสอบบัญชีเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับบทสรุปของโครงการตรวจสอบบัญชี ร่วมกับสถาบันการศึกษาของ กรมทะเบียนการค้า (2545) ที่สรุปถึงวัตถุประสงค์ที่ควรบรรลุเรื่อง นิสิต นักศึกษา อาจารย์จะได้มีโอกาสฝึกฝน เรียนรู้การปฏิบัติงานจากธุรกิจจริงซึ่งมีลักษณะของการประกอบกิจการหลากหลาย และมีการวางรูปแบบการจัดทำบัญชีที่แตกต่างกัน

3. ความคิดเห็นของคณาจารย์ที่เข้าร่วมโครงการเห็นว่า การนับจำนวนชั่วโมงฝึกปฏิบัติงานให้เท่าที่ปฏิบัติงานจริงแต่ไม่เกิน 500 ชั่วโมงมีความเหมาะสมดี ซึ่งสอดคล้องกับบทสรุปของโครงการตรวจสอบบัญชีร่วมกับสถาบันการศึกษาของ กรมทะเบียนการค้า (2545) ที่สรุปถึงวัตถุประสงค์ที่ควรบรรลุเรื่อง นิสิต นักศึกษา อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ผู้เข้าร่วมโครงการสามารถนับ

ชั่วโมงการฝึกหัดงานได้ทำที่ปฏิบัติงานจริงแต่ไม่เกิน 500 ชั่วโมง สำหรับนิสิต นักศึกษา และอาจารย์ และไม่เกิน 1,000 ชั่วโมง สำหรับเจ้าหน้าที่

4. ความคิดเห็นของคณาจารย์เกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะในการเข้าร่วมโครงการตรวจสอบ บัญชีกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า เห็นว่าบัญชีและเอกสารที่รับมาตรวจสอบไม่ครบถ้วน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ แคน กุลรูป (2548) ที่ศึกษาถึงข้อบกพร่องในการจัดทำบัญชี จากการตรวจสอบบัญชีของกรมพัฒนาธุรกิจการค้าตามโครงการตรวจสอบบัญชีร่วมกับสถาบันการศึกษาในเขตพื้นที่จังหวัดลำปาง ผลการศึกษาประเภทของข้อบกพร่องพบว่าการจัดทำบัญชีไม่ครบถ้วนเป็นข้อบกพร่องที่พบมากที่สุด ด้วยเหตุนี้ปัญหาเรื่องบัญชีและเอกสารไม่ครบถ้วน จึงมีผลต่อการตรวจสอบบัญชี

5. ความคิดเห็นของผู้บริหารและคณาจารย์ เกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะ ในการเข้าร่วมโครงการตรวจสอบบัญชีกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า เห็นว่านิสิต นักศึกษามีจำนวนชั่วโมงเรียนมาก และอาจารย์มีภาระงานสอนมาก ทำให้มีจำนวนนิสิต นักศึกษา และอาจารย์เข้าร่วมโครงการฯ น้อย เอกสารที่ได้รับในการตรวจสอบไม่สอดคล้องกับเวลาว่างของนิสิต นักศึกษา และเห็นว่าการสรุปผลการตรวจสอบมีความยุ่งยาก ซึ่งมีระดับความเห็นด้วยในระดับมาก

6. การเข้าร่วมโครงการฯ ไม่ได้ช่วยแก้ปัญหาในเรื่อง ที่นักศึกษาหาสถานที่ฝึกหัดงานไม่ได้ หรือสถานที่ฝึกหัดงานไม่ตรงกับสาขาที่เรียน เนื่องจากสถาบันการศึกษาต่างๆ ไม่ได้ระบุว่านักศึกษาต้องฝึกหัดงานในด้านบัญชีเท่านั้น และสถาบันฯ เห็นว่านักศึกษาจะได้ประสบการณ์มากกว่า หากฝึกงานจากสถานประกอบการต่างๆ นอกสถาบันฯ

7. แบบฟอร์มที่กรมพัฒนาธุรกิจการค้าจัดทำขึ้นมีความไม่ครบถ้วน และยากต่อการใช้งาน เช่น กระดาษทำการ "ไม่เป็นไปตามเนื้อหาวิชาสอบบัญชี แบบฟอร์มไม่เปิดกว้างให้แสดงความเห็นในการตรวจสอบฯ

8. ในระยะหลังมีสถาบันการศึกษาชะลอการเข้าร่วมโครงการ เป็นเพราะมีข้อจำกัดด้านเวลาเนื่องจากภาระงานสอนของอาจารย์มีมาก และเวลาว่างของอาจารย์ไม่ตรงกับเวลาว่างของนักศึกษา ประกอบกับความไม่พร้อมด้านสถานที่ในการตรวจสอบและจัดเก็บเอกสาร ทั้งนี้โครงการตรวจสอบบัญชีกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้าเป็นโครงการที่มีประโยชน์เพราะนักศึกษาได้รับประสบการณ์จากการได้เห็นเอกสารประกอบการบันทึกบัญชีรวมถึงสมุดบัญชีต่างๆ แต่โครงการไม่ได้รับความสนใจจากคณาจารย์และนักศึกษาเท่าที่ควร เนื่องจากไม่มีแรงจูงใจในการเข้าร่วมโครงการ

ข้อเสนอแนะ

1. กรมพัฒนาธุรกิจการค้า ควรจัดให้มีการปรับปรุงรูปแบบการตรวจสอบบัญชี รวมถึงการปรับปรุงแบบฟอร์มที่ใช้ในการตรวจสอบฯ ให้เป็นไปตามเนื้อหาของวิชาสอบบัญชีமாகยิ่งขึ้น และเพื่อให้ง่ายต่อการปฏิบัติการตรวจสอบ
2. กรมพัฒนาธุรกิจการค้า ควรมีการปรับปรุงคู่มือการตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้การตรวจสอบฯ ทันสมัยตามเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป
3. อาจารย์ผู้ควบคุมฯ และนิสิต นักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการฯ ควรได้รับการนับชั่วโมงฝึกหัดงาน ตามที่ปฏิบัติงานตรวจสอบจริงแต่ไม่เกิน 500 ชั่วโมงตามเดิม เพื่อเป็นแรงจูงใจในการเข้าร่วมโครงการฯ
4. หลังจากดำเนินการตามโครงการฯ แล้ว กรมพัฒนาธุรกิจการค้า รวมถึงสถาบันการศึกษาควรมีการประเมินผลการดำเนินการตามโครงการฯ เพื่อให้ทราบถึงข้อผิดพลาด และนำข้อผิดพลาดไปปรับปรุงแก้ไขในลำดับต่อไป
5. ควรสนับสนุนให้นักศึกษาเข้าร่วมโครงการฯ เพื่อที่นักศึกษาจะได้รับความรู้ และประสบการณ์เพิ่มมากขึ้น จากการได้เห็นเอกสารจริง
6. กรมพัฒนาธุรกิจการค้าควรมีการจัดสรรงบประมาณ เป็นค่าตอบแทนให้แก่อาจารย์ผู้ควบคุมฯ และนิสิต นักศึกษาเพื่อเป็นแรงจูงใจในการดำเนินการตามโครงการฯ รวมถึงจัดสรรงบประมาณเป็นค่าใช้สอยและค่าวัสดุ ให้สถาบันการศึกษาที่เข้าร่วมโครงการฯ เพื่อนำไปใช้ในการดำเนินการตามโครงการฯต่อไป
7. ผู้บริหารระดับสูงของสถาบันการศึกษาไม่ได้ให้การสนับสนุนการดำเนินการตามโครงการตรวจสอบบัญชีกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า อาจเนื่องมาจากการเล็งเห็นถึงความไม่คุ้มค่าของประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการเมื่อเปรียบเทียบกับเวลาที่เสียไป
8. สถานที่ที่ใช้ในการตรวจสอบและจัดเก็บเอกสารของสถาบันการศึกษาส่วนใหญ่ไม่พร้อม เนื่องจากต้องใช้ห้องในการเรียนการสอน และห้องที่ใช้ในการตรวจสอบควรจะเป็นห้องที่สามารถเก็บเอกสารที่ใช้ในการตรวจสอบได้ทั้งหมด เพื่อลดความเสี่ยงต่อการสูญหาย